

הלכות ספר תורה פרק ז

א. מצות עשה על כל איש ואיש מישראל, לכתב ספר תורה לעצמו: שנאמר "ועתה, כתבו לכם את-השירה הזאת" (דברים לא, יט), כלומר כתבו את התורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה, פרשיות פרשיות. ואף על פי שהניחו לו לאדם אבותיו ספר תורה, מצוה לכתב משלו. ואם כתבו בידו, הרי הוא כאלו קבלו מסיני; ואם אינו יודע לכתב, אחרים כותבין לו. וכל המגיה בספר תורה, אפלו אות אחת הרי זה כאלו כתבו, כלו.

ב. המלך מצוה לכתב לו ספר תורה אחר לעצמו, לשם המלך יתר על ספר שהיה לו כשהוא הדיוט שנאמר "והיה כשכתו, על פסא ממלכתו וכתב לו" (דברים יז, יח); ומגיהין אותו מספר העזרה, על פי בית דין הגדול. זה שהיה לו כשהוא הדיוט, מניחו בבית גנזיו; וזה שכתב או שנכתב לו אחר שמלך, יהיה עמו תמיד. אם יצא למלחמה, ספר תורה זה עמו; נכנס, והוא עמו; ישב בדין, והוא עמו; מסב, והוא כנגדו: שנאמר "והיתה עמו, וקרא בו כל-ימי חייו" (דברים יז, יט).

ג. לא היה לו ספר תורה לעצמו, קדם שימלך צריך לכתב אחר שמלך, שני ספרי תורה: אחד, מניחו בבית גנזיו; והשני, יהיה עמו תמיד לא יסור מעמו אלא בלילה, או כשיכנס למרחץ, או לבית הכסא, או לישין על מטתו.

ד. ספר תורה שכתבו שלא בשרטוט, או שכתב מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף פסול: אלא או כלו על הגויל, או כלו על הקלף. וכיצד כותבין ספר תורה, כותב כתיבה מתקנת נאה ביותר: יניח בין כל תבה ותבה, כמלוא אות קטנה; ובין כל שטה ושטה, כמלוא שטה; וארך כל שטה ושטה, שלוששים אותיות כדי לכתב למשפחותיכם למשפחותיכם למשפחותיכם שלוש שטה פעמים, וזה הוא רחב כל דף ודף. ולא תהא השטה קצרה מזה, כדי שלא יהא הדף כאגרת; ולא ארוכה יתר על זה, כדי שלא יהיו עיניו משוטטות בכתב.

ה. לא ימעט את הכתב, מפני הרוח שיש בין פרשה לפרשה. נזדמנה לו תבה בת חמש אותיות לא יכתב שנים בתוך הדף ושלוש חוץ לדף, אלא כותב שלוש בתוך הדף ושנים חוץ לדף; לא נשאר מן השטה כדי לכתב שלוש אותיות מניח המקום פנוי, ומתחיל מתחלת השטה.

ו. נזדמנה לו תבה בת שתי אותיות לא יזרקנה בין הדפין, אלא יחזור לתחלת השטה. נזדמנה לו בסוף השטה תבה בת עשר אותיות, או פחות או יתר, ולא נשאר מן השטה כדי לכתב את פלה בתוך הדף אם יכול לכתב חציה בתוך הדף וחציה חוץ לדף, כותב; ואם לאו, מניח המקום פנוי ומתחיל מתחלת השטה.

ז. ומניח בין כל חמש וחמש, ארבע שטין פנויות, בלא כתיבה, לא פחות ולא יתר; ויתחיל החמש, מתחלת שטה חמישית. וכשיגמר התורה, צריך שיגמר באמצע שטה שבסוף הדף; ואם נשאר מן הדף שטין הרבה, מקצר ועולה, ויתחיל מתחלת השטה, ולא יגמר את השטה. ומתכוון, עד שיהיה "לעיני כל-ישראל" (דברים לד, יב) באמצע שטה בסוף הדף.

ח. וַיִּזְהַר בְּאוֹתִיּוֹת הַגְּדוֹלוֹת, וּבְאוֹתִיּוֹת הַקְּטָנוֹת, וּבְאוֹתִיּוֹת הַנִּקְדוֹת, וּבְאוֹתִיּוֹת שְׁצוּרָתָן מִשְׁנוֹת כְּגוֹן הַפִּיִּין הַלְּפוּפוֹת, וְהַאוֹתִיּוֹת הַעֲקוּמוֹת כִּמּוֹ שֶׁהֶעֱתִיקוּ הַסּוֹפְרִים אִישׁ מִפִּי אִישׁ. וַיִּזְהַר בְּתִגִּין וּבְמִנִּיגִם יֵשׁ אוֹת שֵׁשׁ עָלֶיהָ תֵּג אֶחָד, וַיֵּשׁ אוֹת שֵׁשׁ עָלֶיהָ שִׁבְעָה; וְכָל הַתִּגִּין כְּצוּרַת זֵין הֵן, דִּקְיִן כְּחוּט הַשְּׁעָרָה.

ט. כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, לֹא נֶאֱמְרוּ אֶלָּא לְמַצּוֹה מִן הַמִּבְחָר; וְאִם שָׁנָה בְּתַקוּן זֶה, אוֹ שְׁלֹא דִקְדַּק בְּתִגִּין, וְכָתַב הַאוֹתִיּוֹת כְּלָן כְּתִקְנָן, אוֹ שֶׁקָּרַב אֶת הַשְּׁטִין, אוֹ הִרְחִיקָן, אוֹ הָאֲרִיךְ בָּהֶן, אוֹ קִצְרָן הוֹאִיל וְלֹא הִדְבִּיק אוֹת לְאוֹת, וְלֹא חָסַר וְלֹא הוֹתִיר, וְלֹא הִפְסִיד צוּרַת אוֹת אֶחָת, וְלֹא שָׁנָה בִּפְתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת הָרִי זֶה סֵפֶר כָּשָׁר.

י. יֵשׁ דְּבָרִים אֲחֵרִים, שְׁלֹא אָמְרוּ אוֹתָן בְּתַלְמוּד, וְנִהְגּוּ בָּהֶן הַסּוֹפְרִים, וְקִבְּלָהּ הִיא בְּיָדָם אִישׁ מִפִּי אִישׁ; וְהֵן: שִׁיחִיו מִנִּין הַשְּׁטִין שֶׁבְּכָל דָּף וְדָף, לֹא פָחוֹת מִשְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים, וְלֹא יִתֵּר עַל שְׁשִׁים; וְשִׁיחִיָּה הָרוּחַ שֶׁבִּין כָּל פֶּרֶשָׁה וּפֶרֶשָׁה, כִּמּוֹ תִּשְׁעַ אוֹתִיּוֹת אֲשֶׁר אֲשֶׁר אֲשֶׁר; וְשִׁיחִיָּה בְּרֹאשֵׁי הַשְּׁטִין לְמַעְלָה מִשִּׁירַת הַיָּם (שְׁמוֹת יד, כח-לא), הַבָּאִים, בִּיבֻשָּׁה, ה', מֵת, בְּמִצְרִים, חֲמֵשׁ שְׁטִין; וְלִמְטָה מִן הַשִּׁירָה (שְׁמוֹת טו, כ-כג), חֲמֵשׁ שְׁטִין תַּחֲלַת כָּל שָׁטָה מֵהֶן כָּף, וְתַקָּח, אַחֲרֶיהָ, סוּס, וַיֵּצְאוּ, וַיָּבֹאוּ; וַיִּהְיֶה בְּרֹאשֵׁי הַשְּׁטִין לְמַעְלָה מִשִּׁירַת הָאֲזִינוֹ (דְּבָרִים לא, כט-ל), וְאַעֲיִדָהּ, אַחֲרֵי, הַדֶּרֶךְ, בְּאַחֲרִית, לְהַכְעִיסוֹ, קָהֵל, שֵׁשׁ שְׁטִין; וְלִמְטָה מִמֶּנָּה (דְּבָרִים לב, מד-מו), חֲמֵשׁ שְׁטִין, וַיָּבֹא, לְדַבֵּר, אֲשֶׁר, הַזֹּאת, אֲשֶׁר. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, לְמַצּוֹה מִן הַמִּבְחָר; וְאִם שָׁנָה, לֹא פָסַל.

יא. אֲבָל אִם כָּתַב הַמֶּלֶא חָסֵר, אוֹ הֶחָסֵר מָלָא; אוֹ שֶׁכָּתַב מָלָה שֶׁהִיא קָרָא וְכָתַב כְּקִרְיָאָתָהּ, כְּגוֹן שֶׁכָּתַב יִשְׁכָּבְנָה מְקוֹם יִשְׁגָּלְנָה, וַיִּבְטְחוּ מְקוֹם וַיַּעֲפִילוּ, וְכִיּוּצָא בָּהֶן; אוֹ שֶׁכָּתַב פֶּרֶשָׁה פְּתוּחָה סְתוּמָה, אוֹ שֶׁכָּתַב הַסְתוּמָה פְּתוּחָה; אוֹ שֶׁכָּתַב הַשִּׁירָה כְּשֶׁאֵר הַכָּתַב, אוֹ שֶׁכָּתַב פֶּרֶשָׁה אֶחָת כְּשִׁירָה: הָרִי זֶה פָּסוּל, וְאִין בּוֹ קִדְשַׁת סֵפֶר תּוֹרָה כָּלָל, אֶלָּא כַּחֲמֵשׁ מִן הַחֲמִשִּׁין, שֶׁמֶלְמַדִּין בָּהֶן הַתִּינוּקוֹת.

יב. סֵפֶר תּוֹרָה שְׁאִינוּ מְגַה, אֲסוּר לִשְׁהוֹתוֹ יִתֵּר עַל שְׁלוֹשִׁים יוֹם, אֶלָּא יִתְקַן, אוֹ יִגָּזַז. סֵפֶר שֵׁשׁ בּוֹ שְׁלוֹשׁ טַעֲיוֹת בְּכָל דָּף וְדָף, יִתְקַן; אַרְבַּע, יִגָּזַז; וְאִם הָיָה רַב הַסֵּפֶר מְגַה, וְהִשְׁאָר יֵשׁ בּוֹ אַרְבַּע טַעֲיוֹת בְּכָל דָּף, וְנִשְׁאָר אֶפְלוֹ דָּף אֶחָד מֵאוֹתוֹ הִשְׁאָר הַמִּשְׁבֵּשׁ בְּלֹא אַרְבַּע טַעֲיוֹת הָרִי זֶה יִתְקַן.

יג. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁכָּתַב הַמֶּלֶא חָסֵר, שֶׁנִּמְצָא תּוֹלָה הַאוֹתִיּוֹת שֶׁשָּׁכַח בִּינֵי הַשְּׁטוֹת; אֲבָל אִם כָּתַב הֶחָסֵר מָלָא, אֶפְלוֹ יֵשׁ בְּכָל דָּף וְדָף בְּמָה טַעֲיוֹת, הָרִי זֶה מִתְקַנּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גּוֹרֵד וְאִינוּ תּוֹלָה.

יד. מִתֵּר לְכָתַב הַתּוֹרָה חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ, כָּל חֲמֵשׁ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְאִין בָּהֶן קִדְשַׁת סֵפֶר תּוֹרָה הֵתָם; אֲבָל לֹא יִכָּתַב מִגְּלָה בְּפָנֵי עֲצָמָה, שִׁיחִיָּה בִּהּ פֶּרֶשִׁיּוֹת. וְאִין כּוֹתְבִין מִגְּלָה לְתִינוּק, לְהַתְלַמֵּד בָּהּ; וְאִם דַּעְתּוֹ לְהַשְׁלִים עָלֶיהָ חֲמֵשׁ, מִתֵּר. כָּתַב מִגְּלָה שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשׁ תְּבוֹת בְּשָׁטָה אֶחָת, מִתֵּר.

טו. מִתֵּר לְדַבֵּק תּוֹרָה נְבִיאִים וְכְּתוּבִים בְּכֶרֶךְ אֶחָד, וּמִנִּיחַ בֵּין כָּל חֲמֵשׁ וְחֲמֵשׁ אַרְבַּע שְׁטִין, וּבֵין כָּל נְבִיא וְנְבִיא שְׁלוֹשׁ שְׁטִין,

ובין כל נביא ונביא משנים עשר שלוש שטין שאם בא לחתך, חותך. וסדורן של נביאים, כך הוא יהושוע, ושופטים, שמואל, ומלכים, ירמיה, ויחזקאל, ישעיה, ותרי עשר; וסדר הכתובים רות, ותלים, ואיוב, ומשלי, וקהלת, ושיר השירים, וקינות, ודניאל, ומגילת אסתר, ועזרא, ודברי הימים.

טז. כל כתבי הקדש אין כותבין אותם אלא בשרטוט, אפלו כתבן על הניר. ומתן לכתב שלוש תבות, בלא שרטוט; יתר על זה, אסור.

יז. כרך זה שיש בו ספר תורה נביאים וכתובים אין קדשתו כקדשת ספר תורה, אלא כחמש מן החמשין: דין היתר, כדין החסר.